

Ewa Starzyńska-Kościuszko

Ćwiczenia z podróży Antka Grzybka

Humanistyka i Przyrodoznawstwo 18, 361-362

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ewa Starzyńska-Kościuszko

ĆWICZENIA Z PODRÓŻY ANTKA GRZYBKKA

Ćwiczenia z podróży. Seria prac wideo z lat 2008–2011 Antka Grzybka to wyjątkowo sugestywny w wyrazie, choć na wskroś subiektywny zapis (obraz) wybranych fragmentów rzeczywistości zarejestrowany kamerą wideo i poddany cyfrowej obróbce. Zjawiska ukazane przez artystę w obrazach filmowych w realnym świecie, w postaci, jaką nadał im twórca, nie istnieją. Jest to świat wykreowany przez artystę, chociaż jego tworzywem są realnie istniejące, fizyczne, (materialne) obiekty i zjawiska. Okazuje się, że nowoczesne środki techniczne mogą pełnić funkcję podobną jak środki używane przez artystę w klasycznym malarstwie. Z materiału powierzono przez naturę, odbitego w umyśle twórcy i przetworzonego za pomocą kamery powstaje rzeczywistość odmienna od tej, której na co dzień doświadczamy. W dziele sztuki nie chodzi przecież o odwzorowanie (wierne odzwierciedlenie, odtworzenie) jakiegoś rzeczywistego bytu (zjawiska), lecz o symbol, alegorię lub – ujmując rzecz bardziej filozoficznie – oddanie ogólnej istoty zjawisk, tak jak jawią się nam one w naszym prywatnym doświadczeniu.

Obrazy wideo Antka Grzybka mają charakter symboliczny i w tym sensie wypełniają jedną z podstawowych funkcji dzieła sztuki, jaką jest twórcze przetwarzanie rzeczywistości. Tworzywem tych obrazów są konkretne obiekty fizyczne uchwycone w pewnym realnym momencie ich istnienia (czasie) i rzeczywistej przestrzeni. Grzybek wydobywa i unaocznia dialektyczny charakter obserwowanych i zarejestrowanych zjawisk. Nie bez kozery odwołuję się tu do jednej z najstarszych, filozoficznych teorii rozwoju rzeczywistości, czyli dialektyki. Jej twórca, Heraklit z Efezu, stwierdził, że fundamentalną, atrybutywną cechą przyrody jest zmienność. Rzeczywistość przyrównał do rzeki. Rzeka jako obraz rzeczywistości najlepiej bowiem oddaje zasadę zmienności, jest sobą i nieustannie sobą być przestaje. Wszystko, mawiał Heraklit, płynie i niepodobną jest rzeczą dwukrotnie wstąpić do tej samej rzeki. Trwanie jest złudzeniem. Tym, co naprawdę istnieje, jest wyłącznie stawanie się. W obrazach Antka Grzybka dostrzegam wszystkie cechy dialektycznego postrzegania rzeczywistości: wariabilizm, płynność, nieustanne przechodzenie jednego w drugie, brak początku i końca, nieskończoność rejestrowanych zjawisk. Tworzywo i treść duchowa łączą się w pracach Grzybka w harmonijną całość. Dzięki tej harmonii wyrażają coś po-

nadto, czym jest sama, „naga” rzeczywistość. Obrazy wideo Antka Grzybka są uzewnętrznieniem jego indywidualnego oglądu świata i jego osobistych przeżyć jako efektu owego oglądu. Są to więc wizje subiektywne, ale jednocześnie uniwersalne, bo artysta odwołuje się do powszechnych ludzkich pragnień spokoju, harmonii, wewnętrznego wyciszenia.

Antek Grzybek pokazał, iż bez względu na formę sztuka może być doskonałym narzędziem kontemplacji estetycznej i metafizycznej. Doświadczanie zaś przeżyć metafizycznych jest formą transgresji, która otwiera przestrzeń dla twórczej wyobraźni zarówno artysty, jak i odbiorcy. Subiektywny „dziennik podróży” Antka Grzybka to zaproszenie do kontemplacji, zabawa czasem i przestrzenią jako wyraz niezgody na obraz świata wykreowany przez nauki przyrodnicze. Sztuka (tak jak filozofia) ma prawo tworzyć własny obraz świata, jej zadaniem nie jest bowiem jego obiektywny opis, ale subiektywna interpretacja. Wiedza zaspokaja ludzką ciekawość świata, sztuka – potrzebę jego estetycznego i metafizycznego przeżywania. Prace Antka Grzybka doskonale tę potrzebę wypełniają.